

Rozmowy pod patronatem dziekan prof. Aliny Maciejewskiej z okazji zbliżających się rocznic 100-lecia odnowienia tradycji Politechniki Warszawskiej oraz 95-lecia Wydziału Geodezji i Kartografii

Aleksandra Bujakiewicz: Afrykańska królowa

GEODETA: Kiedyś fotogrametria była dziedziną ekskluzywną, dla wybranych, a teraz...

ALEKSANDRA BUJAKIEWICZ: Dzisiaj wszystko jest ukryte w czarnych skrzynkach, co zawęża spojrzenie na fotogrametrię. Ale też te czarne skrzynki stwarzają ogromne możliwości. Z jednej strony z sentymentem myślimy o sprzęcie analogowym, z drugiej – fotogrametria musi przecież odpowiadać na wyzwania współczesności. Dlatego uważam, że fotogrametria to nie tylko pozyskanie czy obróbka zdjęć fotogrametrycznych, oczywiście już cyfrowych, ale np. także skanowanie laserowe lotnicze i naziemne.

W fotogrametrii analogowej i analitycznej mieliśmy pewne sukcesy, a teraz co? Polacy nie liczą się w rozwoju technik cyfrowych.

Trzeba jednak pamiętać o ogromnej konkurencji na tym rynku i wielkich pieniądzach zaangażowanych w rozwój. Pierwszą ligą więc nigdy nie będziemy, ale rozwijane są u nas systemy skromniejsze od tych oferowanych przez światow-

ych liderów, jak chociażby fotogrametryczna stacja cyfrowa Dephos.

Natomiast dla samej fotogrametrii ogromnym wyzwaniem jest to, co nazywamy *computer vision*. Specjaliści parający się tą nową dziedziną mają lepsze wykształcenie matematyczne i informatyczne od nas, większe możliwości finansowania prac i większe grono użytkowników. Im jednak, w przeciwieństwie do fotogrametrów, nie chodzi o dokładność, dla nich liczy się tylko efekt wizualny. Na ostatnim Kongresie ISPRS w Melbourne jasno powiedziano, że to jest silna grupa mająca duże pieniądze i niesamowicie ekspansywna. Była dyskusja o tym, że powinno nastąpić jakieś zespolenie, współpraca między naszymi specjalistami. W końcu, nie oszukujmy się, w fotogrametrii też informatyk wykonuje software, który pracuje na te nasze „precyzyjne” potrzeby.

Dlaczego po dyplomie nie została pani na uczelni, tylko trafiła do WZKartu?

Chciałam pracować na uczelni, ale kilka miesięcy przed końcem studiów uro-

dziłam syna i ze względu na możliwość częstych nieobecności z powodu opieki nad dzieckiem kierownik Katedry Fotogrametrii nie był chętny mnie przyjąć. Dlatego przez rok mieszkałam u mamy w Chełmnie, gdzie opiekowałam się synem. Po powrocie do Warszawy udało mi się zatrudnić w WZKarcie. Ale ja marzyłam o pracy na uczelni. W tym czasie doc. Janusz Wapiński i inni przekonywali profesora Piaseckiego, żeby mnie przyjął. Po niespełna dwóch latach wróciłam na Politechnikę.

Przez 15 lat pracowała pani w Afryce. Jak pani tam trafiła?

Na pewno wyszła ze mnie chęć podróży. Ale zaczęłam też myśleć o wyjeździe, bo nie odpowiadało mi to, co się działo w kraju, mimo że byłam politycznie neutralna, nie należałam nigdy ani do partii, ani do „Solidarności”. Zgłosiłam w centrali Polservice gotowość wyjazdu na kontrakt indywidualny. Postawiłam tylko jeden warunek, że pojedzie ze mną mąż. Syn wówczas już studiował, był taternikiem i jeździł po całym świecie, co też miało wpływ na naszą decyzję. Ofertę wyjazdu do kraju arabskiego odrzuciłam z uwagi na stosunek Arabów do kobiet. W 1984 roku przyszła propozycja z Afryki – okazało się, że potrzebują wykładowcy na uniwersytecie w Zambii. To było to! Zachęcił mnie też trochę fakt, że głównym geodetą był tam Polak Andrzej Kownacki.

Oczywiście nie wystarczyło tylko wsiąść do samolotu. Wcześniej dniami i nocami siedziałam nad opracowaniem kompletu wykładów w języku angielskim. Wiedziałam od razu, że to będzie dłuższy wyjazd.

Jakie były afrykańskie początki?

Pierwsze dwa lata były bardzo trudne. Musiałam pracować za marne pieniądze.

ALEKSANDRA BUJAKIEWICZ urodziła się 24 kwietnia 1938 r. w Chełmnie. Studia magisterskie na WGiK PW ukończyła w 1961 r. (specjalność fotogrametria). Doktorat obroniła w 1971 r., a habilitację w 1980 r. Tytuł profesora nauk technicznych uzyskała w 2006 r. Po studiach krótko pracowała w WZKarcie, a następnie zatrudniła się w Katedrze Fotogrametrii na WGiK PW. W latach 1984-99 przebywała na kontraktach w Zambii i Zimbabwie, gdzie organizowała na miejscowych uniwersytetach wydziały geodezji oraz prowadziła działalność dydaktyczną i naukową. Za osiągnięcia w Afryce uhonorowana Nagrodą Doleżala. Po powrocie do kraju kontynuowała pracę na macierzystym Wydziale, gdzie kierowała Zakładem Fotogrametrii. Emerytowana profesor PW, obecnie zatrudniona w Katedrze Geoinformatyki na Politechnice Koszalińskiej.

Jeden z wyjazdów w teren w ramach projektu związanego z pomiarami katastralnymi prowadzonego przez Wydział Geodezji Uniwersytetu Zambii, ok. 50 km na północ od Lusaki, 1985 r.

Niezbyt uczciwy okazał się Polservice, który co innego obiecywał, a co innego zastałam na miejscu. Wykładałam fotogrametrię na Wydziale Inżynierii Cywilnej (Civil Engineering), natomiast geodezji uczyli głównie Szwedzi. Mieszkaliśmy w hotelu, 3/4 pensji szło na opłaty, a reszta na skromne życie. Na dodatek mąż nie mógł znaleźć pracy.

Na szczęście uniwersytet w sąsiednim Zimbabwie ogłosił konkurs na stanowisko profesora na nowo powstałym Wydziale Geodezji. Zgłosiłam się i wygrałam. Po dwóch latach w Zambii wyładowałam więc w stolicy Zimbabwie Harare. Tam miałam o wiele lepsze warunki finansowe, a mąż znalazł pracę. Dostaliśmy dwupiętrowy apartament blisko uniwersytetu. Te trzy lata to był dla nas dobry okres. Współorganizowałam prace wydziału, organizowałam i prowadziłam zajęcia dydaktyczne i prace badawcze z zakresu fotogrametrii. Byłam też członkiem senatu i komisji ds. działalności naukowo-badawczej. Dużo udało mi się tam zrobić, a nowy wydział okrzepł. Ale miałam wciąż otwartą furtkę na Uniwersytecie w Zambii.

I skorzystała z niej pani?

Tak. Po trzech latach dostałam stamtąd propozycję objęcia kierownictwa właśnie tworzonego Wydziału Geodezji (Department of Surveying, School of Engineering). Przez pierwszy miesiąc mieszkaliśmy w hotelu pełnym karaluchów, ale później dostaliśmy osobny domek z ogrodem na terenie uniwersyteckiego kampusu. Zostałam kierowniczką wydziału (*department*) i stanowisko to piastowałam przez 10 lat. Były tam bardzo dobre warunki lokalowe i sprzętowe. Na wyposażeniu mieliśmy zaawan-

sowany sprzęt geodezyjny, autograf Wild A8, później kupiliśmy autograf analityczny. Prowadziłam wykłady, pisałam podręczniki, zajmowałam się współpracą z innymi afrykańskimi i europejskimi uniwersytetami oraz koordynacją wielu projektów, prowadziłam własne prace badawcze dla parków narodowych.

Zaczęłam być znana w środowisku, zajmowałam różne eksponowane stanowiska. Byłam między innymi przewodniczącą komisji wybierającej głównego geodetę Zambii. Moja satysfakcja była tym większa, że po Polaku, Szwedzie i Angliku został nim Zambijczyk, jeden z moich pierwszych studentów, dobrze wykształcony, z ukończonym doktoratem w Europie. Kiedy w Zambii stworzono Land Trade Union (urząd zajmujący się sprawami własności ziemi i nieruchomościami), weszłam w skład komisji Zambian Lands Tribunal (sądu rozstrzygającego wszystkie sporne sprawy ziemskie), która składała się z ośmiu osób, z czego dwie musiały być spoza grona prawników. Był tam więc geodeta katastralny z prywatnego przedsiębiorstwa oraz moja osoba reprezentująca państwową jednostkę akademicką. Raz w miesiącu mieliśmy sesje wyjazdowe. Trzeba było rozstrzygać wiele spornych kwestii dotyczących własności nieruchomości, a także spory związane z ustalaniem granic pomiędzy ziemią należącą do różnych plemion.

Jacy byli afrykańscy studenci?

W większości po szkołach misyjnych, bardzo pracowici i sumienni. Mieli rzetelne podstawy i duże zainteresowanie wdrażaniem technik komputerowych. Mieli świetną pamięć, duże zdolności manualne. A zachowywali się tak,

jak ich wychowano. Gdy student przychodził na zajęcia, to zdejmował buty, wyciągał nogi i do tego siedział w czapce. Ja wtedy do nich spokojnie mówiłam: Tak nie wypada. Jeśli chcecie być w elicie, to zdejmujcie czapki i załóżcie buty. Gdy kończyliśmy laboratorium, początkowo wszyscy studenci pchali się do drzwi, bo chcieli wyjść pierwsi. Wy tłumaczyłam im, że najpierw przepuszcza się kobiety. Po kilku dniach patrzę, a oni nie wychodzą z sali, tylko czekają. Więc pytam: Na co czekacie? A oni: Lady first. Akceptowali wszystko, co do nich mówiłam, ale też o nich dbałam.

Kadra naszego wydziału początkowo składała się z samych Europejczyków. Później

sukcesywnie przychodziło coraz więcej miejscowych, w tym głównie nasi najlepsi absolwenci, którzy zostali na uczelni. Oni znali mnie jako pedagoga i bardzo mnie popierali.

Była okazja do zwiedzenia Afryki.

W Zimbabwie są piękne parki narodowe, do tego świetne drogi i campy. Bardzo dużo podróżowaliśmy. Spało się w namiotach albo wynajmowało domek kempingowy. Przez pierwsze dwa lata nie było oczywiście mowy o tym, by kogoś zaprosić. Potem wielokrotnie odwiedzała nas rodzina. Robiliśmy wypadki w różne ciekawe miejsca.

W 1986 roku profesor Tadeusz Lazzarini był bardzo zainteresowany krótkim kontraktem w Zambii, ale nie udało się tego zrealizować. Kiedy już wiedziałam, że przenoszę się do Harare, obiecałam, że zaproszę go z żoną. Niestety, profesor zmarł wkrótce na serce. W 1987 roku udało mi się ściągnąć jego żonę i przez dwa miesiące w czasie weekendów zwiedziliśmy kraj.

I w czasie jednej z takich wypraw przeżyliście horror.

Pamiętam doskonale, przyjechały wtedy w odwiedziny moje siostry razem z panią Lazzarini. W trakcie ich pobytu wybrałyśmy się do Parku Narodowego Hwange oddalonego o ok. 800 km od Harare. Na miejscu był punkt widokowy: szopa otwarta z tyłu, patio, miejsca do siedzenia. Moja siostra, z aparatem fotograficznym na ramieniu, pierwsza wyskoczyła z samochodu i weszła do tej szopy. A że siedział w niej lampart, siostra się wystraszyła i cofnęła. Wtedy lampart się na nią rzucił. W jakimś odruchu samoobrony wetknęła mu do gardła prawą rękę. Wszystkie zaczęłyśmy przeraźliwie

krzyczeń. Lampart uciekł. Jak później mówili ci, którzy się na tym znają, uratowało ją i nas to, że włożyła mu rękę do pyska. Może pomogło to, że jest żoną myśliwego. Często chodziła na polowania i miała do czynienia z dzikimi zwierzętami.

Ale lampart zdążył pazurami poważnie zranić jej twarz, ramię i nogi. Na samej twarzy miała 16 głębokich ran. Półomdlałą, zakrwawioną wsadziłyśmy do samochodu i popędziłyśmy do głównego pola kempingowego jakieś 100 km. Tam okazało się, że w punkcie medycznym jest jedynie pielęgniarka. Na szczęście fachowo oczyściła i pozszywała rany, ale tylko na twarzy. Musiałyśmy jechać dalej do szpitala. Gnałyśmy 300 km do Bulawayo, z dużą prędkością, bez konwoju, który zwykle zabezpieczał turystów przed bandami walczącymi z prezydentem Zimbabwe Robertem Mugabe. Ze względu na święto narodowe w szpitalu w Baloo Baluu był tylko jeden hinduski lekarz, który pozszywał siostrze pozostałe rany, ale bez właściwej dezynfekcji. Rankiem wyruszyłyśmy do Harare (500 km), bo potrzebna była pomoc z prawdziwego zdarzenia. Mieliśmy tam przyjaciela, bardzo doświadczonego polskiego chirurga, który wcześniej wiele lat pracował w Kongu. To właściwie on uratował siostrę. Zdjął te wszystkie zakażone szwy, odpowiednio zdezynfekował rany i pozszywał je od nowa. A potem przez miesiąc codziennie ją doglądał.

Po powrocie do Polski siostra ciągle miała jednak problemy z tą ręką. Dopiero po roku w klinice w Trzebnicy okazało się, że kawałek lamparciego pazura utkwiał przy kości! Lekarze go usunęli i wtedy ręka się zagoiła.

W końcu i pani wróciła do kraju.

Był rok 1999. Po powrocie z Afryki spotkałam na wydziale ludzi, z którymi pracowałam przed wyjazdem, i takich, którzy byli moimi dyplomantami i studentami. Zostałam przyjęta bardzo przyjaźnie. Po roku zostałam kierownikiem Zakładu.

Najważniejszym moim zadaniem było zmobilizowanie członków Zespołu Fotogrametrii do szybkiego uzyskania stopni naukowych. W ciągu 3 lat dwie osoby pod moją opieką zrealizowały i obroniły prace doktorskie, a jedna z nich po kilku latach ukończyła przewód habilitacyjny. Co więcej, następna osoba, która była wieloletnim adiunktem w Zespole, zakończyła przewód habilitacyjny i została profesorem PW. Ponadto dostaliśmy milion złotych na zorganizowanie Laboratorium Fotogrametrii i Cyfrowej, co się działo, zarówno w zakresie badań naukowych, jak i dydaktyki.

I zmieniłam co nieco w mojej pracy ze studentami. Przed wyjazdem przepro-

wadzałam egzaminy ustne: przygotowywałam zestaw pytań, rzucałam karteczki na stół, studenci wybierali i odpowiadali. Ale egzamin ustny w mojej opinii nie jest obiektywny. W Afryce procedury i same egzaminy były bardzo restrykcyjne i nie było egzaminów ustnych. Co ważne, nikt nie ściągał. Wprowadziłam więc egzaminy pisemne, ale nie w postaci testów, bo wybór między „tak” lub „nie” to często przypadek. Pytania obejmowały cały zakres materiału, za każde pytanie można było zdobyć pewną liczbę punktów. I oczywiście uprzedziłam, że nie ma mowy o ściąganiu, a jeśli ktoś będzie to robił, nie przystąpi w danym roku do następnego egzaminu. Bodajże na drugim egzaminie jeden ze studentów ściągał, więc musiał poczekać rok na kolejną szansę. I to podziałało.

Pani działalność w Afryce została doceniona, o czym świadczy Nagroda im. Edwarda Doleżala przyznawana przez ISPRS.

W swojej karierze zawodowej otrzymałam wiele nagród. Nagroda Doleżala jest prestiżowym wyróżnieniem, które bardzo sobie cenię. W czasie pobytu w Afryce byłam członkiem Research Board of Advisors, czyli amerykańskiego instytutu geograficznego. W angielskim Dictionary Biography piastowałam stanowisko dyrektora regionalnego. Te funkcje świadczyły o tym, że uznawali mnie i moje publikacje, a nie każdego chwalili. Jestem wymieniana w wielu opracowaniach, nawet w takim nienaukowym, jak „500 kobiet świata”. Po powrocie do kraju przejęłam po prof. Józefie Jachimskim prowadzenie Polskiego Towarzystwa Fotogrametrii i Teledetekcji. Dostałam nawet Diamentową Odznakę SGP. Sądzę, że trzeba łączyć działalność społeczną z naukowo-dydaktyczną. To wszystko jest bardzo ważne.

W naszym „Poczcie Profesorów” mamy 13 panów i tylko dwie panie. Czy w swojej karierze zawodowej, poza tym jednym przypadkiem związanym z zatrudnieniem u prof. Piaseckiego, trafiała pani na bariery z powodu płci?

Nigdy nie miałam z tym problemów. Często w zespole byłam jedyną kobietą, i do tego kierownikiem. Myślę, że to indywidualna sprawa.

Prof. Fellmann mawiał tak: Kobieta, jak ktoś jej powie komplement, nie może odpowiedzieć, że to nieprawda, musi odpowiedzieć – dziękuję. Kobieta nie może mieć kompleksów.

Jest pani wykształcona, przebojowa, zna języki. Niejeden facet sam może przy pani wpaść w kompleksy.

Nie wydaje mi się. A jeżeli ktoś ma kompleksy, to na własne życzenie. Każdy musi pracować na siebie. Z pewnością pobyt w Afryce dał mi wiarę w to, że potrafię i mogę robić wiele różnych rzeczy.

Rozmawiali:

Zbigniew Leszczewicz i Jerzy Przywara

Pełna wersja wywiadu bogato ilustrowana zdjęciami oraz uzupełniona obszerną notą biograficzną zostanie opublikowana w rocznicowym albumie „Poczet profesorów”, który ukaże się na rynku na początku 2016 r.

Jaka jestem?

1. Główna cecha mojego charakteru

Wytrwałość

2. Co cenię najbardziej u przyjaciół

Tolerancję, lojalność

3. Moja główna wada

Jestem pracoholikiem

4. Moje ulubione zajęcie

Sport i podróże

5. Moje marzenie o szczęściu?

Mieć większą rodzinę

6. Co wzbudza we mnie obsesyjny lęk?

Ciężka choroba

7. Kiedy kłamię?

Kiedy to nikomu nie szkodzi

8. Słowa, których nadużywam

Chyba nie nadużywam

9. Ulubieni pisarze

Norman Davies, Ryszard Kapuściński, Czesław Miłosz

10. Czego nie cierpię ponad wszystko

Obludy

11. Dar natury, który chciałabym posiadać

Większa odwaga

12. Błędy, które najczęściej wybaczam?

Jak się ktoś dobrze wytłumaczy, to wszystko wybaczam

13. Czego zazdroścę innym?

Nie zazdroścę niczego

14. Książka, którą zapamiętałam...

„Pendereccy. Saga rodzinna”

15. Co wzbudza stale mój podziw?

Dynamiczny rozwój technologii fotogrametrycznych

16. Czego nigdy nie zrobiłam, choć chciałam?

Ekstremalne sporty wodne, skoki na bungee z mostu nad rzeką Zambezi